

lobog a költészet nevelő, sorsalakító bizonyossága. Ezért van, hogy legtöbb versében a látvány, a felidézett képsor inspiratív erővel rendelkezik: majdnem mindig komoly, felelős és előre mutató tanítása van mondandójának. Ebben az értelemben közösségi költő is, ha gesztusai nem oly látványosak is, ha mondánivalója nem olyan primér fogantatású is, mint azoké a lírikusoké, akiket ilyen jellegűnek nevezünk. Verseinek fogantatására, az ihlet fokozatos kiteljesedésére rendkívül jellemző a rövidebb *Sümege*:

Bontja megint a tavaszi hegy
türelmes örömét,
vidám lasszóit eldobva újra
körülkerít a zöld, a kék,
de mind, ami szemünkbe árad,
ujjongó tiszta jel,
a lélek bársony lemezét
belül mért marja fel?

Fekszem veletek együtt
a várudvar gyepén hanyatt,
s megérezem lent a bazaltkúpok alján
elásott csontokat.
Virágot ont a buzgó feledés,
fagyverte csonk virul,
de a halandó testvér-büntudat
fáj olthatatlanul.

Első olvasásra — mint sok más verse esetében — hajlandók volnánk azt hinni, egyszerű helyzetképet akart elénk varázsolni: a sümegei vár udvarának gyepén heverészve a régmúlt idők árnyai merültek fel képzeletében. Tanúi lehetünk azonban az ihlet kiszélesedésének: a költői képzelet egyre inkább túlszökken az idő keretein, megidézi hajdanvolt dicső elődeit, hogy aztán a költemény lezárásában — amely Fodor András verseiben mindig nagyon fontos hírértékkel bír — egyszerre az egyetemes ember nem szűnő nosztalgiját és fájdalomát szólaltassa meg, szemben a múlt idővel, egyszersmind az elmúlás szomorú tudatában.

Ez a folytonos belső fejlődés, a konkrét valóságselemeknek absztrakttá és mégis valóságos jelentéstartalmúvá való szélesítése Fodor András lírájának egyik legfontosabb jellegzetessége. Nem eruptív módon, lávaként dobja ki magából a verseket, hanem megszerkeszti, türelmes gonddal, az árnyalatokra is figyelve építi fel őket. Manapság ez a költői gyakorlat mintha veszített volna megbecsüléséből. Talán többre becsülik a méltatók azokat a műveket, melyekben az indulat a maga közvetlenségével érvényesül, szétfeszítve a hagyományos

formai kereteket, új alakzatokat, a szóáradat nem is sejtett bőségét hömpölyögtetve. Am ha kicsit visszazállunk a magyar költészet történetébe, rögtön rá kell ébrednünk, hogy ezt a tudatos költői kifejezőmódot olyan nagyságok szentesítették és tették magas fokú művészeté, mint Arany János, Babits vagy éppen Illyés Gyula. Fodor András az ő útjukat és magatartásukat tekinti normájának. Meglehető, lírája nem rejt váratlan kitérőket, nem tartogat szédítő magasságokat, de mélységeket sem. Mégis a legnagyobb elismeréssel kell méltatnunk költészetének kockázatát, amikor a járt út új és új szépségeit, fel nem fedezett rejtelmait rajzolja elénk nem szűnő művészi gonddal.

Egyik legszebb, legmegrendítőbb versét Fülep Lajos emlékezetének szentelte. (Hogy Fülep szemlélete, művészet-felfogása mily nagy hatást gyakorolt költői pályájára, arról szól maga is, nemegyszer, s részletesen ír Csűrös Miklós.) Hogy az emlék miként forrósodik a jelenben is értékes és a jövőben is megfogadható, eleven izzású magatartássá, ez a néhány sor bizonyíthat-
ja leginkább:

Mint bukdosó hullámtaréjon
a véletlen halat,
fölszövegelték nevedet
a sivár partot döngölő
szövegek, elfutó szavak.

Hogyan találja meg a példát,
aki míg látta, nem követte?
Horgával mért az elmulasztott
megváltásért kapaszkodik
a hitre szomjas eszme?

Amulva most
mily boltozat ivét
csodálja egyre fönt?
Lehet utólag templommá hazudni
a kolduló közönyt?

Szégyenkezzen a kor! — feleltek
ti mind, akik a parton
vagytok ártatlan eljövendők,
s kérditek vádlón: bennetek
hogy ébredjen meg ő, a tiszta kép?

~ Rakjátok össze
rajtunk, rajtatok
szétporlalt eleven dühét.

Ez lehet az igazi költészet egyik éltető eleme: az el nem hamvadó magatartás példáját idézve erőt adni a holnapokra és önszemléletre, lelkiismeretvizsgálatra kényszerítve. Mert akik rühellik a prófétafát, nem is fognak hallhatóan prófétafálni sohasem...

SIKI GÉZA